

BAB III

MÉTODOLOGI PANALUNGTIKAN

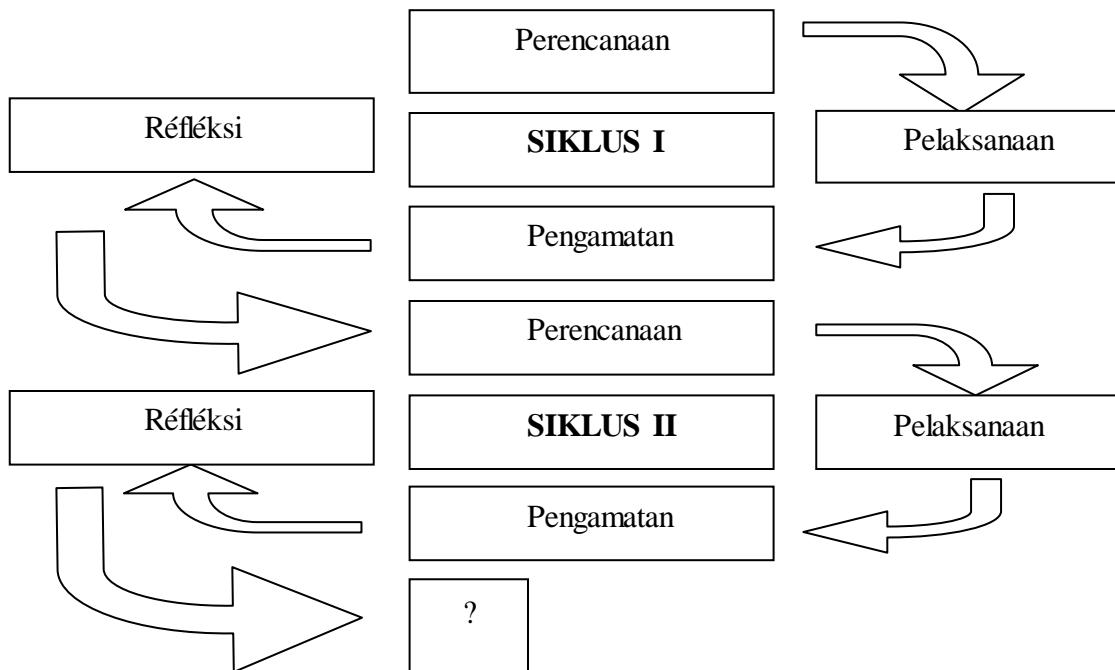
3.1 Sumber Data Panalungtikan

Sumber data dina ieu panalungtikan nyaéta siswa kelas VII F di SMP Negeri 3 Lembang Kabupaten Bandung Barat Taun Ajaran 2013/2014, anu jumlah siswana 40 urang, ngawengku 16 awéwé jeung 24 lalaki.

3.2 Desain Panalungtikan

Dumasar kana pamadegan Arikunto (2009, kc. 16), desain panalungtikan dina *Penelitian Tindakan Kelas* (PTK) aya opat tahapan, nyaéta: (1) *Perencanaan*, (2) *Pelaksanaan*, (3) *Pengamatan*, jeung (4) *Refleksi*. Sangkan leuwih jéntré desain ieu panalungtikan bisa dititénan dina gambar 3.1 ieu di handap.

Gambar 3.1
Desain Panalungtikan Tindakan Kelas
Arikunto (2009, kc. 16)

Dina ieu siklus panalungtikan dimimitian ku nyusun rarancang tindakan (*Planning*), tuluy kana pelaksanaan tindakan (*action*), pengamatan (*observing*), jeung réfkléksi (*reflecting*).

Tahap 1: Nyusun Rarancang Tindakan (*Planning*)

Dina ieu tahap nyusun rarancang tindakan panalungtik medar ngeunaan naon, kunaon, iraha, di mana, ku saha, jeung kumaha éta tindakan dilakukeun. Dina tahap nyusun rancangan ieu panalungtik nangtukeun titik atawa fokus kajadian anu kudu diperhatikeun khusus pikeun ditalungtik, satuluyna nyieun instrumén pengamatan pikeun mantuan panalungtik ngarékam fakta salila tindakan lumangsung.

Tahap 2: Pelaksanaan Tindakan (*Action*)

Tahap ka dua tina panalungtikan tindakan nyaéta tahap pelaksanaan anu mangrupa implemémentasi atawa penerapan eusi rancangan, nyaéta ngagunakeun tindakan di kelas. Dina ieu tahap, panalungtik kudu nyaluyukeun tindakan kana naon anu geus dirarancang.

Tahap 3: Pengamatan (*Observing*)

Dina tahap katilu nyaéta kgiatan pengamatan anu dilakukeun ku panitéen (obsérver) pikeun ngumpulkeun informasi ngeunaan prosés pangajaran anu dilakukeun ku guru saluyu jeung tindakan anu geus disusun.

Tahap 4 : Réfléksi (*Reflecting*)

Tahap kaopat mangrupa kgiatan pikeun ngébréhkeun deui naon anu geus dilakukeun. Istilah *refleksi* asal kecapna tina basa Inggris *reflection*, anu ditarjamahkeun kana basa Indonesia *pemantulan*. Kgiatan réfléksi ieu dilakukeun nalika guru geus réngsé ngalakukeun tindakan, satuluyna diskusi jeung panalungtik pikeun ngadiskusikeun implementasi rancangan tindakan.

Kgiatan réfléksi ieu dilakukeun di ahir lawungan salila kagiatana lumangsung. Tahap ieu mangrupa tahap *perenungan* tina hasil panitéen atawa observasi anu

geus dilaksanakeun di kelas, boh tina hasil obsérvasi anu geus dilaksanakeun di kelas, boh tina hasil obsérvasi guru, obsérvasi siswa, boh catetan lapangan. Dilaksanakeun kagiatana réfléksi bakal kapanggih naon waé kahéngkéran jeung bangbaluh dina panalungtikan, lantaran dina réfléksi miboga tujuan nyaéta pikeun ngabebenah tindakan anu dilaksanakeun.

Opat tahap kagiatan ieu mangrupa unsur-unsur pikeun ngawangun hiji siklus, nyaéta hiji puteran kagiatan sacara ngaruntuy nu balik deui kana lengkah mimiti.

3.3 Métode Panalungtikan

Métode anu digunakeun dina ieu panalungtikan nyaéta métode Penelitian Tindakan Kelas (PTK). Istilah dina basa Inggris nyaéta *Classroom Action Research (CAR)*. Tina ngaranna ogé geus némbongkeun yén PTK téh ngalaksanakeun kagiatan anu dilakukeun di kelas. Aya tilu kecap anu ngawangun harti PTK nurutkeun Arikunto (2009, kc. 2)

- 1) Panalungtikan, hiji kagiatan nu na'laah hiji objek ngagunakeun cara jeung aturan metodologi nu tangtu, pikeun ngameunangkeun data atawa informasi nu méré mangpaat dina ngaronjatkeun kualitas hiji hal nu ngirut minat jeung penting pikeun panalungtik.
- 2) Tindakan, hiji kagiatan nu ngahaja dilakukeun sarta miboga tujuan anu tangtu dina ieu panalungtikan ngawung runtusan siklus kagiatan pikeun siswa .
- 3) Kelas, dina ieu hal teu kaiket kana wangenan rohangen kelas, tapi dina harti anu leuwih spesifik. Dina ieu hal, anu dimaksud kelas téh nyaéta sakelompok siswa anu dina waktu anu sarua, narima pangajaran anu sarua ti guru nu sarua ogé.

Kucara ngagabungkeun watesan tilu kecap nyaéta (1) panalungtikan, (2) tindakan, jeung (3) kelas, bisa dicindekkeun yén panalungtikan tindakan kelas mangrupa hiji pencermatan kana kagiatan pangajaran mangrupa hiji tindakan, anu ngahaja ditimbulkeun sarta kajadian di hiji kelas sacara babarengan.

3.4 Wangenan Operasional

1) Modél *Mind Mapping*

Modél *Mind Mapping* nyaéta téhnik pikeun nempatkeun data informasi, pusat *Mind Mapping* mirip jeung peta jalan anu loba cagakan. Dina modél *Mind Mapping* Ngagunakeun gambar, ngagunakeun garis anu melengkung jeung rupa-rupa warna. Dina unggal guratna ngagunakeun kecap galeuh.

2) Nyaritakeun Pangalaman

Dina nyaritakeun pangalaman nyaéta carita anu geus kajadian atawa karandapan ku urang. Aya sababaraha anu kudu diperhatikeun nalika nyaritakeun pangalaman nyaéta perhatikeun dina saperti halna lentong, rengkuh, pasemon, tatakrama.

3.5 Instrumén Panalungtikan

Instrumen dina ieu panalungtikan nyaéta 1) lambaran tés, 2) lambaran obsérvasi, jeung 3) catetan lapangan.

3.5.1 Lambaran Tés

Lambaran tés anu diujikeun dina ieu panalungtikan nyaéta paréntah anu kudu dilaksankeun ku siswa salila ngalaksankeun pangajaran nyaritakeun pangalaman.

Tés Nyaritakeun Pangalaman

- Jieun peta konsep ngeunaan pangalaman hidep salila peré semester !
- Sanggeus réngsé, tuluy caritakeun dihareupeun babaturan saluyu kana *Mind Mapping* anu geus dijieu ku hidep !

Pikeun ngukur hasil tés nyaritakeun siswa, ditangtukeun format peunteun siswa. Bisa katitén dina tabél 3.1 ieu di handap.

Tabél 3.1
Format Peunteun Nyaritakeun Pangalaman Siswa

Ngaran Siswa :

Kelas :

No	Aspek anu Diajén	Skala Bobot					Bobot
		5	4	3	2	1	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	Ucapan (gancang kendorna)						
2	Lentong (wirahma, randegan)						
3	Pasemonia (éksprési)						
4	Adegan Basa						
5	Pilihan kecap (diksi)						
6	Réngkak jeung peta (sikep penampilan)						
7	Hubungan eusi jeung topik						
8	Perhatian ka audience						
Jumlah bobot							
Peunteun							

Keterangan :

Bobot Idéal = 40

Skor Idéal = 100

$$\text{Peunteun} = \frac{\text{Bobot}}{\text{Bobot Idéal}} \times \text{Skor Idéal}$$

Katégori peunteun dumasar KKM, bisa katitén dina tabél 3.2 di handap.

Tabél 3.2
Katégori Peunteun

Peunteun	Keterangan
≥ 75	tuntas
≤ 75	can tuntas

Padoman Skala Peunteun

a. Ucapan (Gancang kendorna)

Bobot 5 = Nyaritakeun pangalaman kacida lancarna jeung bértés (henteu arapap-eureupeup).

- Bobot 4 = Nyaritakeun pangalaman lancar jeung béntés (henteu arapap-eureupeup).
- Bobot 3 = Nyaritakeun pangalaman cukup lancar jeung béntés (henteu arapap-eureupeup).
- Bobot 2 = Nyaritakeun pangalaman henteu pati lancar jeung teu pati b茅nt茅s (rada arapap-eureupeup).
- Bobot 1 = Nyaritakeun pangalaman teu lancar jeung teu b茅nt茅s (arapap-eureupeup).

b. Lentong (wirahma, randegan)

- Bobot 5 = Wirahma jeung randegan kacida merenahna nepi ka omonganana bisa dicangkem.
- Bobot 4 = Wirahma jeung randegan merenahna nepi ka omonganana bisa dicangkem.
- Bobot 3 = Wirahma jeung randegan cukup merenahna nepi ka omonganana masih bisa dicangkem.
- Bobot 2 = Wirahma jeung randegan kurang merenahna nepi ka omonganana rada h茅s茅 dicangkem.
- Bobot 1 = Wirahma jeung randegan teu merenahna nepi ka omonganana h茅s茅 dicangkem.

c. Pasemon (Ek茅pr茅si)

- Bobot 5 = Pasemon katingali tenang/henteu geumpeur jeung bisa ngawasa kana kaayaan.
- Bobot 4 = Pasemon katingali kurang tenang/rada geumpeur tapi bisa ngawasa kana kaayaan.
- Bobot 3 = Pasemon katingali kurang tenang/rada geumpeur bari jeung kurang bisa ngawasa kana kaayaan.
- Bobot 2 = Pasemon katingali teu tenang/geumpeur bari jeung kurang bisa ngawasa kana kaayaan

Bobot 1 = Pasemon katingali henteu tenang/geumper jeung teu bisa ngawasa kana kaayaan.

d. Adegan Basa

Bobot 5 = Basa nu digunakeun bener jeung baku.
 Bobot 4 = Basa nu digunakeun rada bener jeung rada baku
 Bobot 3 = Basa nu digunakeun rada bener tapi teu baku.
 Bobot 2 = Basa nu digunakeun kurang bener jeung teu baku.
 Bobot 1 = Basa nu digunakeun henteu bener jeung teu baku.

e. Pilihan kecap (Diksi)

Bobot 5 = Pilihan kecap nu digunakeun mernah atawa keuna kana larapna.
 Bobot 4 = Pilihan kecap nu digunakeun rada mernah atawa rada keuna larapna.
 Bobot 3 = Pilihan kecap nu digunakeun cukup mernah atawa cukup keuna kana larapna.
 Bobot 2 = Pilihan kecap nu digunakeun kurang mernah atawa kurang keuna kana larapna.
 Bobot 1 = Pilihan kecap nu digunakeun kurang mernah atawa henteu keuna kana larapna.

f. Réngkak jeung Peta (Sikep Penampilan)

Bobot 5 = Gerak awak henteu tegang jeung teu loba ngalakukeun gerakan anu ngaganggu konséntrasi pamiarsa.
 Bobot 4 = Gerak awak rada tegang tapi teu loba ngalakukeun gerakan anu ngaganggu konséntrasi pamiarsa.
 Bobot 3 = Gerak atawa henteu tegang tapi loba ngalakukeun gerakan anu ngaganggu konséntrasi pamiarsa.
 Bobot 2 = Gerak awak tegang jeung loba ngalakukeun gerakan anu ngaganggu konséntrasi pamiarsa.

Bobot 1 = Gerak awak kacida tegang jeung loba ngalakukeun gerakan anu ngaganggu konséntrasi pamiarsa.

g. Hubungan Eusi jeung Topik

Bobot 5 = Eusi omongan kacida saluyuna jeung matéri pembelajaran.
 Bobot 4 = Eusi omongan saluyu jeung matéri pembelajaran.
 Bobot 3 = Eusi omongan cukup saluyuna jeung matéri pembelajaran.
 Bobot 2 = Eusi omongan kurang saluyuna jeung matéri pemebelajaran.
 Bobot 1 = Eusi omongan henteu saluyuna jeung matéri pembelajaran.

h. Perhatian ka Audience

Bobot 5 = Teuteupan museur jeung komunikatif
 Bobot 4 = Teuteupan museur tapi kurang komunikatif
 Bobot 3 = Teuteupan kurang museur tapi cukup komunikatif.
 Bobot 2 = Teuteupan kurang museur jeung kurang komunikatif.
 Bobot 1 = Teuteupan henteu museur jeung henteu komunikatif.

3.5.2 Padoman Obsérvasi

Padoman obsérvasi nyaéta salasahiji instrument anu digunakeun pikeun data dina panalungtikan. Dina ieu obsérvasi aya dua hal anu ditalungtik nyaéta padoman obsérvasi guru jeung siswa.

3.5.2.1 Padoman Aktivitas Guru

Obsérver niténan jeung ngaévaluasi panalungtik (guru) nalika keur ngajar salila KBM lumangsung. Format paniléyan aktivitas guru nu digunakeun dina ieu panalungtikan bisa dititénan dina tabél 3.3 ieu di handap.

Tabel 3.3
Lembar Obsérvasi Aktivitas Guru

Wasta Obsérver : .....
 Poé, Ping : .....
 Jam : .....
 Standar Kompeténsi : *Mampu mengungkapkan pikiran, perasaan, dan keinginan secara lisan dalam bercerita tentang pengalaman, menyampaikan pengumuman, bertelepon, menyampaikan bahasan, menceritakan tokoh, dan bercakap-cakap dengan teman.*
 Kompeténsi Dasar : *Menceritakan Pengalaman.*

TAHAP (1)	DESKRIPSI KAGIATAN (2)	Ya (3)	Tidak (4)	Koméntar (5)
a. Kagiatan awal	1. Guru muka pangajaran ku salam jeung ngadu'a.			
	2. Guru ngabsén (nanyakeun kabar sarta nanyakeun saha waé nu teu hadir).			
	3. Méré apersépsi ka siswa			
	4. Ngamotivasi siswa saacon pangajaran dimulai.			
	5. Ngajelaskeun tujuan pagajaran nu rék ditepikeun.			
b. Kagiatan inti	1. Guru ngajelaskeun ngeunaan nyaritakeun pangalaman ngagunakeun <i>Mind Mapping</i> .			
	2. Guru ngaping siswa dina nyieun <i>Mind Mapping</i> , ngaintruksi dina lengkah mimiti nyaéta: a. guru mere intruksi sangkan kertas HVS na dtempatkeun ngadatar.			

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
c. Kagiatan ahir	b. guru nitah sangkan siswa nyieun puseur pamikiran <i>Mind Mapping</i> anu wangunna gambar, posisisona aya di bagéan tengah kertas kosong.			
	c. guru nitah siswa ngagambar sarta ngahubungkeun cabang-cabang utama ka gambar atawa poto puseur.			
	d. nyieun gurat hubungan anu melengkung.			
	e. ditambahku ku rupa-rupa kelir nu béda sangkan <i>Mind Mapping</i> katingali leuwih hirup.			
	f. ngagunakeun hiji kecap galeuh dina unggal gurat.			
	g. ditambahku ku ilustrasi gambar.			
	3. Méré perhatian ka anu keur nyaritakeun pangalamanan.			
	4. Ngondiskeun siswa sangkan teu ribut nalika babaturana nyarita di hareup.			
	1. Negeskeun deui kana matéri anu geus ditepikeun.			
	2. Méré arahan kasalahan naon waé anu kurang dina nyaritakeun pangalaman.			
	3. Nutup pangajaran kucara nyindekeun matéri pangajaran.			

Keterangan : Béré tanda check list (✓) dina kolom ya lamun katitén dilaksanakeun, atawa dina kolom tidak lamun teu katitén dilaksanakeun.

Catetan Obsérvér :

.....

.....

.....

Bandung, April 2014

Obsérver,

Panalungtik,

Lia Marliah

NIP/NIM.

NIM. 1006047

3.5.2.2 Padoman Observasi Aktivitas Siswa

Obsérver niténan aktivitas siswa salila pangajaran lumangsung. Format paniléyan aktivitas siswa nu digunakeun dina ieu panalungtikan bisa dititénan dina tabél 3.4 ieu di handap.

Tabel 3.4
Lambaran Observasi Aktivitas Siswa

Wasta Obsérver	:	.....
Poé, Ping	:	.....
Jam	:	.....
Standar Kompeténsi	:	<i>Mampu mengungkapkan pikiran, perasaan, dan keinginan secara lisan dalam bercerita tentang pengalaman, menyampaikan pengumuman, bertelepon, menyampaikan bahasan, menceritakan tokoh, dan bercakap-cakap dengan teman.</i>
Kompeténsi Dasar	:	<i>Menceritakan Pengalaman.</i>

TAHAP	DESKRIPSI KAGIATAN	Ya	Tidak	Koméntar
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
a. Kagiatan awal	1. Nurut nalika dikondisiéun.			
	2. Ngaréspon data kahadiran siswa.			
	3. Ngarti kana apérsepsi matéri anu baris dijelaskeun.			

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	4. Kamotivasian pikeun sumanget diajar. 5. Ngarti kana tujuan jeung léngkah-léngkah pangajaran anu kudu dihontal salila pangajaran			
b. Kagiatan inti	1. Ngabandungan matéri ngeunaan nyaritakeun pangalaman. 2. Diaping saperti halna antara <i>konselor</i> jeung <i>klien</i> dina milih topik karangan pangalaman sarta nyieun <i>Mind Mapping</i> . 3. Dipapagahan sangkan henteu nyeungseurikeun atawa ngéréspon siswa séjén anu keur nyaritakeun pangalamanana. 4. Nyaritakeun pangalaman ti mimiti bubuka, eusi, jeung panutup kalawan ngagunakeun basa/ kalimah anu jelas jeung santun , saluyu jeung <i>Mind Mapping</i> anu geus dijieun.			
c. Kagiatan ahir	1. Merhatikeun kana <i>penegasan</i> deui matéri pangajaran anu geus ditepikeun. 2. Menerkeun kasalahan anu kungsi. 3. Ngabandungan kagiatan pangajaran satulunya, kaasup méré tugas. 4. Mungkas kagiatan pangajaran.			
Jumlah				
Percentase				

Keterangan : Béré tanda check list (✓) dina kolom ya lamun katitén dilaksanakeun, atawa dina kolom tidak lamun teu katitén dilaksanakeun.

Catetan Observer :

.....
.....
.....

Bandung, April 2014

Obsérver,

Panalungtik

NIP/NIM.

Lia Marliah

NIM. 1006047

3.5.3 Catetan Lapangan

Nurutkeun Kusnandar (2008, kc. 197) Catetan lapangan (*field notes*) nyaéta catetan anu dijieu ku panalungtik atawa mitra panalungtik anu pikeun nalungtik atawa observasi kana hiji objek panalungtikan tindakan kelas. Tina sababaraha pengamatan ngeunaan aspek pangajaran di kelas, kaayaan di kelas, ngokolakeun di kelas, interaksi guru, jeung siswa sarta sababaraha aspék séjénna anu bisa dicatet pikeun catatan lapangan anu bisa digunakeun pikeun sumber data PTK. Bisa dititénan dina tabél 3.5 ieu di handap.

Tabél 3.5
Lembar Catetan Lapangan (*Field Notes*)

Wasta Observer : .....
 Poé, Ping : .....
 Jam : .....

Catetan Lapangan	Réfléksi jeung Analisis

(Wiriaatmadja, 2009:129)

Bandung, April 2014

Obsérver

NIP/NIM

3.6 Téhnik Ngumpulkeun Data

Téhnik anu digunakeun pikeun ngumpulkeun data dina ieu panalungtikan ngawengku tés kamampuh siswa, observasi, jeung catetan lapangan.

3.6.1 Tés Kamampuh Siswa

Tés dilakukeun pikeun ngukur hasil diajar siswa tina matéri anu geus ditepikeun salila kagiatan pangajaran ngagunakeun modél *Mind Mapping*. Tés nu dilaksanakeun ngaliwatan tés lisan diunggal tahap pangajaran pikeun ngukur ngaronjatna kamampuh nyaritakeun pangalaman siswa ngagunakeun format peunteun anu geus ditetepkeun.

Tés anu digunakeun dina nguji kaparigelan nyarita siswa nyaéta tés lisan. Ieu tés téh dilarapkeun dina pra-panalungtikan, siklus I, jeung siklus II.

3.6.2 Obsérvasi

Obsérvasi dina ieu panalungtikan pikeun nalungtik aktivitas guru jeung siswa nalika pangajaran lumangsung. Dina ieu obsérvasi, guru dipiharep teu kabeungkeut ku hiji tiori anu digunakeun. Sabalikna, guru kudu leuwih mekarkeun kaparigelan dina prosés pangajaran sangkan tujuan pangajaran bisa dihontal.

Obsérvasi anu dilakukeun dina ieu panalungtikan nyaéta obsérvasi langsung, nu mana format obsérvasi téh dieusian langsung ku obsérver dina unggal siklus nalika tindakan lumangsung. Ieu hal dilaksankeun pikeun niténan aktivitas guru jeung siswa salila prosés pangajaran lumangsung.

3.6.3 Catetan Lapangan

Nurutkeun Kusnandar (2008, kc. 197) Catetan lapangan (*field notes*) nyaéta catetan anu dijieu ku panalungtik atawa mitra panalungtik pikeun nalungtik atawa observasi kana hiji objek panalungtikan tindakan kelas. Tina sababaraha pengamatan ngeunaan aspek pangajaran di kelas, kaayaan di kelas, ngokolakeun di kelas, interaksi guru, jeung siswa sarta sababaraha aspék séjénna anu bisa dicatet pikeun catatan lapangan anu bisa digunakeun pikeun sumber data PTK.

3.7 Analisi Data

Analisis data dilakukeun dina unggal siklus salaku réfléksi pikeun parobahan dina siklus satulunya. Aya sababaraha tahapan dina analisis data, di antarana ieu di handap:

- 1) Milah-milah data saluyu jeung fokus masalah.
- 2) napsirkeun data anu geus milah-milah dina wangun pernyataan.
- 3) nganalisis data nu mangrupa hasil tés nyaritakeun pangalaman siswa unggal tindakan pikeun mikanyaho hasil panalungtikan anu geus dilakukeun. Kriteria katuntasan minimal (KKM) mata pelajaran basa Sunda di SMP Negeri 3

Lembang nyaéta 75. Siswa dianggap tuntas nyaéta siswa nu meunang peunteun ≥ 75 , sedengkeun anu disebut teu tuntas nyaéta siswa nu meunang peunteun ≤ 75 . Sangkan leuwih jéntré bisa dititénan dina tabél 3.2.

- 4) nganalisis hasil obsérvasi aktivitas guru jeung siswa.
- 5) nganalisis hasil catetan lapangan salaku hasil réfléksi panalungtik dina prosés pangajaran anu muncul kalawan teu direncanakeun dina kagiatan pangajaran.
- 6) ngalakukeun analisis kualitatif, nyaéta nyindekeun ngaronjat henteuna hasil pangajaran anu geus dilaksanakeun dumasar tina hasil obsérvasi kalawan babarengan jeung obsérver.
- 7) nyindekkeun hasil panalungtikan dumasar kana hasil obsérvasi anu disaluyukeun jeung tujuan panaluntikan anu dijéntrékeun dina kalimah pernyataan.